

А.О. Борисова, доц.

В.О. Архипова, ст. викл.

А.О. Колесник, канд. техн. наук, доц.

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА ВПЛИВ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ НА ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Розглянуто визначення мотивації вивчення іноземних мов та основні види мотивації. Проаналізовано шляхи підвищення мотивації студентів у немовних ВНЗ та вплив інтернет-ресурсів на підвищення мотивації.

Рассмотрены определения мотивации изучения иностранных языков и основные виды мотивации. Проанализированы пути повышения мотивации студентов неязыковых вузов и влияние интернет-ресурсов на повышение мотивации.

The definition of motivation for studying of foreign languages and basic types of motivation were considered in the research paper. The ways of increasing of students' motivation in non-linguistic institutions of higher education and the effect on the increasing of the motivation of Internet resources were analyzed.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні молоді люди, що бажають зробити собі кар'єру в обраній сфері діяльності, добре розуміють, що це неможливо без володіння хоча б однією іноземною мовою. І, звичайно ж, без знання іноземних мов неможливо навіть подумати про розвиток міжнародних зв'язків. Ці чинники найчастіше є мотивацією для студентів, націлюючи їх на досягнення успіхів у вивченні іноземних мов. І саме тому іноземна мова завжди входила, і буде входити в перелік обов'язкових дисциплін у програмі будь-якої вузівської спеціальності.

Проте мало хто з випускників немовного вузу освоїв програму з іноземної мови в повному обсязі, й оволодів усіма необхідними мовними компетенціями. Мало хто з молодих фахівців може впевнено користуватися найбільш вживаними і простими мовними засобами в основних видах мовленнєвої діяльності, самостійно працювати з

іноземною літературою за фахом з метою отримання професійної інформації.

І якщо подивитися в корінь цієї проблеми, то серед причин, що перешкоджають успішному оволодінню студентом іноземною мовою в немовному вузі, досить часто є мовна невідповідність першокурсників після школи. Тому викладачеві вузу доводиться починати практично з азів мовної підготовки, замість того щоб освіжити інформацію, уже закладену у студента на шкільних заняттях. Ще однією складністю є недостатня кількість годин і обмеженість вузівської програми в оволодінні іноземними мовами в обсязі, необхідному для успішної професійної діяльності.

Співвідношення навчання іноземної мови з сучасними інформаційними технологіями також викликає певні складнощі. Сучасне суспільство має набагато більше можливостей для безпосереднього спілкування іноземною мовою, і перш за все, за допомогою комп'ютерних телекомунікацій, що, у свою чергу, піднімає питання про застосування сучасних інформаційних технологій в навчальних закладах. Це можуть бути не тільки нові технічні засоби навчання, а й нові форми і методи викладання, новий підхід до процесу навчання. Сучасні педагогічні методики такі, як, наприклад, навчання через співпрацю, проектна методика, використання нових інформаційних, телекомунікаційних технологій, інтернет-ресурсів надають викладачу іноземної мови можливість реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію і диференціацію навчання з урахуванням здібностей студентів, їх рівня володіння іноземною мовою, їх схильностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літератури показує, що більшість авторів [1; 2] розглядають інформаційний інтернет простір як «джерело» для розвитку мотивації студентів. Процеси модернізації освіти ініціювали інформатизацію, яка більшою мірою орієнтована на технічне оснащення навчального процесу. Разом з тим інформатизація розглядається й сприймається в суспільстві як більш перспективний новий спосіб організації процесу навчання, який, на думку студентів, є більш цікавим, а отже, і більш ефективним.

Мета та завдання статті. Визначення мотивації вивчення іноземних мов та основні види мотивації. Аналіз шляхів підвищення мотивації студентів у немовних ВНЗ та вплив на підвищення мотивації інтернет-ресурсів. В умовах широкого використання нових інформаційних технологій лише з погляду технічної підтримки для мотивації важко зберігати свій первісний рівень протягом усього

навчального процесу; цей інтерес може так само швидко згаснути, як і загорітися, тому важливо розглянути психологічні основи становлення, формування, розвитку мотивації і її інтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Іноземна мова як явище викликає інтерес практично у кожній людині. Інтерес до мови взагалі, а до іноземного особливо – явище природне, і відіграє в житті будь-якої людини важливу роль. У силу такого явища викладач іноземної мови може використовувати цей інтерес з метою розвитку лінгвістичних здібностей студентів. Викладач повинен виявити, на які мотиви студентів він міг би спиратися під час занять, які мотиви необхідно підтримати, а, які з них повинні бути сформовані з урахуванням мети, поставленої перед студентом, який вивчає іноземну мову. Тільки таким чином можна створити сприятливу атмосферу для успішного навчання іноземної мови.

Найбільш важливою основою досягнення успіху у вивченні мов є мотивація.

Когнітивна теорія мотивації включає такі чинники:

- потреба дослідити, активність;
- стимуляцію;
- нові знання;
- розвиток свого внутрішнього світу.

Леонтьєв А. Н. описує мотив як об'єкт, що відповідає визначеній потребі студента і спрямовує процес навчання [3].

Можна виділити два основних види мотивації – зовнішню і внутрішню. Практично будь-яка низка зовнішніх чинників може викликати зовнішню мотивацію – це може бути необхідність здати іспит, надія на фінансове заохочення, можливість подорожей, бажання отримати освіту за кордоном, можливість спілкування з іноземцями, бажання створити свій бізнес або стати, наприклад, гідом-перекладачем. Для даного виду мотивації характерним є стійкий інтерес до іноземної мови, ясне розуміння його значення. Без особистої мотивації студентів та їх зацікавленості в отриманні знань викладач не зможе спонукати студентів вивчати мову.

Внутрішня мотивація, на відміну від зовнішньої мотивації, йде «зсередини» самого учня. Під нею розуміється вивчення мови для особистого зростання чи культурного розвитку. Вважається, що такі учні більш активні в аудиторії порівняно з «інструментально» мотивованими студентами. Дуже важливо при цьому, щоб викладач заохочував таких студентів за їхні успіхи.

Крім поділу мотивації на внутрішню і зовнішню, існує й інша, досить докладна класифікація типів мотивації, що охоплює:

- професійну мотивацію (метою якої є отримання професії);
- когнітивну (одержання нових знань і задоволення від самого процесу навчання);
- прагматичну (одержання матеріальної вигоди);
- соціальну (бути корисним суспільству);
- соціально-особистісну (зайняти певне місце в суспільстві в майбутньому).

Значущим моментом у формуванні мотивації навчального процесу студентів є роль викладача. Поза всяких сумнівів викладач у цьому випадку являє собою найважливіший чинник. Особисте ставлення викладача до мови, яку він викладає та до процесу навчання неодмінно відбивається на аудиторній роботі студентів. Явна любов до мови та доступне викладання сприяє створенню позитивного середовища в аудиторії. Дуже важливі при цьому методи, що застосовуються викладачем, а також те, щоб сам викладач і студенти мали певну впевненість у тих способах, за допомогою яких відбувається організація процесу навчання – вивчення [4].

Мотивація пов'язана з бажанням студента досягти певної мети. Проте очевидно й зворотнє – студент у змозі досягти більшого успіху лише в результаті постановки мети. Цілі на наступні заняття або для цілого курсу навчання ставляться викладачем, і він повинен спрямовувати свою діяльність на досягнення цих цілей. Викладачеві необхідно думати про важливість кожного виду діяльності під час навчання мови, про його значущості у разі організації всього навчального матеріалу. Постановка загальної мети також допоможе викладачеві спланувати урок і вибрати правильні методи навчання, які являють собою важливу складову для досягнення успішної динаміки навчання.

Одним із найвпливовіших методів стимуляції мотивації є використання інтернет-ресурсів під час навчання іноземній мові. Можливості використання інтернет-ресурсів величезні. Як інформаційна система, Інтернет пропонує своїм користувачам різноманіття інформації і ресурсів. Базовий набір послуг може включати:

- електронну пошту (e-mail);
- телеконференції (Usenet);
- можливість публікації власної інформації, створення власної домашньої сторінки (homepage) і розміщення її на Web-сервері;

- доступ до інформаційних ресурсів;
- довідкові каталоги (Yahoo!, InfoSeek / UltraSmart, LookSmart, Galaxy);
- пошукові системи (Alta Vista, HotBob, Open Text, WebCrawler, Excite);
- розмову в мережі (Chat).

Глобальна мережа Інтернет створює умови для отримання будь-якої необхідної студентам і викладачам інформації, що знаходиться в будь-якій точці земної кулі: країнознавчий матеріал, новини з життя молоді, статті з газет, журналів, необхідну літературу й ін.

Студенти можуть брати участь у тестуванні, у вікторинах, конкурсах, олімпіадах, що проводяться по мережі Інтернет, листуватися з однолітками з інших країн, брати участь у чатах, відеоконференціях і ін. Студенти можуть отримувати інформацію з проблеми, над якою працюють у даний момент у межах проекту. Ці ресурси можуть бути активно використані під час заняття.

Проте не можна забувати про те, що Інтернет – лише допоміжний технічний засіб навчання, і для досягнення оптимальних результатів необхідно грамотно інтегрувати його використання в процес заняття.

Інтернет – чудовий засіб для отримання інформації про останні події в світі. Практично всі значущі газети в світі мають свої веб-сторінки. Для того, щоб дізнатися, де і які існують газети, можна запропонувати студентам відвідати сторінку MEDIA LINKS (<<http://www.mediainfo.com/emedialinks/>>), яка пропонує посилання до безлічі видань.

Існує безліч медіа сайтів на англійській мові, наприклад, The Washington Post, який має 5 основних рубрик: новини (news), стиль життя (style), спорт (sports), рекламні оголошення (classifieds) і новини ринку (marketplace). The New York Times – це та інші новинні агентства мають схожу зручну для користувача структуру дерева посилань. Назва та кількість рубрик може варіюватися від видавництва до видавництва, проте всі вони охоплюють основні сфери життєдіяльності людини. BBC World Service надають можливість не лише прочитати, але й прослухати новини, на багатьох мовах, причому можна навіть обрати для себе відповідний рівень володіння англійською і прослухати новини в режимі LEARNING ENGLISH. Цікавою може видатися подвійна класифікація статей – за темами і континентами. Зворотний зв'язок із видавництвом здійснюється за допомогою посилання CONTACT US. ABC News супроводжує свої

публікації, крім звукового, ще й відеосупроводом. Можлива так само бесіда на запропоновану тему серед читачів у розділах CHAT. CNN World News також надають інформацію на декількох мовах і подвійну класифікацію статей. Можливо викликати аудіо і відео супровід. Інтерація читачів із редакцією і між собою можлива в межах рубрики DISCUSSION (дискусія), де є своя дошка оголошень (MESSAGE BOARDS), кімната для бесіди (CHAT) і зв'язок з редколегією (FEEDBACK). The New York Times крім перерахованого вище пропонує своїм читачам навчальну версію газети з готовими поурочними розробками.

На заняттях із англійської мови за допомогою Інтернету можна вирішувати цілу низку дидактичних завдань:

- формувати навички та вміння читання, використовуючи матеріали глобальної мережі;
- удосконалювати вміння писемного мовлення, поповнювати словниковий запас студентів;
- формувати у студентів стійку мотивацію до вивчення англійської мови.

Видається, що використання комп'ютерів під час викладання гуманітарних дисциплін виправдано лише в єдиному випадку: якщо комп'ютер є засобом полегшення студентської праці – інакше навіщо? Комп'ютер повинен бути не самоціллю, а лише логічним і дуже ефективним доповненням до навчального процесу.

Управління та контроль над навчальним процесом з головного комп'ютера повинне реалізовувати для викладача наступні можливості:

- пересилку відео- й аудіоінформації;
- моніторинг роботи всіх студентів без винятку, а не однієї вибраної групи;
- демонстрацію навчальних фільмів, роботу з мультимедіа додатками та ін.;
- перевірку виконання завдань в автоматичному, або ручному режимі;
- контроль методом дистанційного управління;
- залучення уваги студентів до виділень на екрані за допомогою маніпулятора «миші» [5].

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що оточення, зовнішнє середовище є первісним щаблем у розвитку мотивації. У нашому випадку необхідність робити певні дії в цьому напрямку зводиться практично до нуля, тому що в умовах загальної глобалізації

суспільства, розвитку контактів і необхідності розвитку комунікації, формування іншомовної комунікації є само по собі досить актуальним. Проте правильне подавання матеріалу дозволяє «нагадувати» студентів про існуючу ситуацію й тим самим «підігравати» його вмотивованість. Це може здійснюватися за рахунок відбору предметного змісту та його організації (вибір ситуації або робота з текстами, що містять проблеми комунікації й необхідність вирішення цих проблем), розгляду матеріалу на прикладі неуспішних актів комунікації, обговорення помилок і причин їх появи, залучення до цього процесу інтернет-ресурсів.

Таким чином, не окрема, а інтегрована дія, спрямована на здійснення конкретного завдання, досягнення конкретної мети, а в нашому випадку розвиток мотивації студентів до вивчення іноземної мови через використання інтернет-ресурсів може сприяти ефективності процесу в цілому.

Список літератури

1. Жучкова М. В. Дидактические игры на уроках английского языка / М. В. Жучкова // English. – 2006. – № 7. – С. 40 – 43.
2. Нестерова Н. В. Информационные технологии в обучении английскому языку / Н. В. Нестерова // Иностранные языки в школе. – 2005. – № 8. – С. 102–103.
3. Полат Е. С. Использование Интернета в обучении английского языка / Е. С. Полат // Иностранные языки в школе. – 2005. – № 2. – С. 26–33.
4. Применение информационных технологий в обучении иностранному языку / В. Д. Николаева [и др.] // Информатика и образование. – 2003. – № 7. – С. 35–38.
5. Стародубцева Е. А. Обучение языку с использованием ИКТ / Е. А. Стародубцева // Высшее образование в России. – 2007. – № 5. – С. 93–95.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© А.О. Борисова, В.О. Архипова, А.О. Колесник, 2012.